

ISTEN MUZSIKUSA 100 éve született Tamás Gergely Alajos OFM

„Alázatosan szolgált a egyházi zene ügyét, és annak irodalmát műalkotásaival is gazdagította. Nemzedékek köszönhették Neki, hogy teljes és hiteles képet kaphattak a zeneirodalom e területéről. A keresztény népművelés kiemelkedő alakja volt, de előkelő helyet foglalt el a kor zenetörténetében is.” Így méltatta Párkai István¹ a ferences rend muzsikusanak, a zeneszerző, karmester és zenepedagógus Tamás Gergely Alajosnak a munkásságát.

Tamás Gergely a Bács-Kiskun megyei Öregcsertőn született, 1915. szeptember 18-án. A szülőfalu elemi iskolája után a Kalocsai Szent István Jezsuita Gimnáziumba került, ahonnan hamarosan Pécsre ment. Szülei akkor már nem éltek. Nagybátyja javaslatára kerülhetett a Collegium Seraphicumba. A nagybácsi Tamás Alajos² volt, akit a ferencesek a „nagy provinciális”-nak ismertek.

A nyurga, szúrós szemű, kemény nézésű, éles arcú gimnazista mindenkiel barátságos volt. Akkor még talán az írói hivatás lebegett szeme előtt — társai emlékezetében megmaradt Gárdonyi Gézára emlékeztető rövid elbeszéléseinek élménye. Írásaiban faluja lakóinak jellegzetes kiejtését is őrizni kívánta. A tájszólás figyelmet érdemlő hangjainak megörökítéséhez külön jelzésrendszert dolgozott ki. Iskolatársai a kiváló színjátékszóra is szeretettel emlékeztek.

A negyedik gimnazista szépen zengő tiszta éneklésre sokan felfigyeltek. Egy misén, amikor latinul énekelte a korintusiakhoz írt levél Eucharisztia vonatkozó részletét, a pécsi templom akkori kántora, Agócsy László³ odament hozzá az orgonától, átölelte, és azt mondta: „Te zenetehetség vagy!” Ettől kezdve vasszorgalommal, autodidaktaként képezte magát. A kollégium harmóniumán rendszeresen gyakorolt, kottaolvasást és összhangzattant is tanult — mindezt önképzéssel.

Már a pécsi diákevek idején eldöntötte hivatását, a franciskánus élet és a zene vonzotta. Az érettségi vizsgát már Jászberényben, a József Nádor Reálgimnáziumban tette le az 1932/33. tanévben, és még ebben az évben, 1933. augusztus 29-én belépett a ferences rendbe. A ferences nagybácsi már nem élt akkor, amikor Gergő unokaöccse a rendbe került, így a novícius felvehetette az előd, a szeretett rokon nevét. Közös ismerőseik szerint arcvonásaikban is hasonlítottak.

Jászberényben előbb filozófia-, majd teológia-hallgató lett. 1941. június 15-én szentelték áldozópappá. Gyöngyösi szolgálat következett, ahol

kórust szervezett. Visszaemlékezése szerint olyan kórus volt ez, ahol 500 „mezitlábos fiú” énekelt. Kodály is hallotta őket, és javasolta, hogy az ifjú páter végezzen rendszeres zenetanulmányokat. Előljárói, egyetértve a szakvéleménnyel, a fővárosba küldték. Budapesten az Országos Magyar Királyi Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán 1942/43-ban egyházzenei tanszakot végzett. 1943-ban az egyházkarnagy képzőbe járt, majd zeneszerzés tanulmányokat is folytatott. Tanárai közt volt Kodály Zoltán mellett Harmat Artúr⁴ és Bárdos Lajos.⁵

Ez időben dült a háború. A főváros ostroma alatt nemegyszer veszélyes körülmények közt kereste fel a kórházat, a környék óvóhelyeit, lakóházait, hogy a szenvedőknek, haldoklóknak elvigye az Oltáriszentséget. Egy ilyen alkalommal, mikor kúszva tette meg az utat, egy orosz katonarálott. A golyó nem őt érte, hanem a kezében lévő kis táskát, melyben ezüst tartóban az Oltáriszentség volt, amit a lövedék kitépett a kezéből.

Bátor kiállítását tanúsítja az is, hogy ferences társaival, köztük Dr. Tátrai Gyulával⁶ ő is küzdött az üldözött zsidók megmentéséért. Mikor már a katolizálás nem vezetett eredményre, menlevelek kiállításával és rejtegetéssel nyújtottak segítséget. A próbálkozások sikerét igazolja, hogy Alajos atya sírjára a Farkasréti temetőben a virágok mellé mindig újabb és újabb kavicsok is kerültek.

Budapest ostroma után a Margit körüti Ferences Templom vegyeskar alakítását hirdette meg. Az új együttes lett a Kapisztrán Kórus 1945-ben. Az énekkar tagjai közé a kor kiváló kórusának, a Honvéd énekkarnak a tagjai is — bár illegálisan — szép számmal csatlakoztak, amit az egykori énekesek emlékezete szerint a „*lelki fürdő*” igénye táplált. A kórustagok vezetőjük rendkívüli szervezőképességét, tüneményes pedagógiai érzékét és ferences egyéniségét dicsérték, ennek tulajdonították a rövid idő alatt elért gyors sikereket. A ritka pedagógiai képességű páterről legendák szóltak.

A Kapisztrán Kórus alapítása után két évvel, 1947-ben Alajos atya megszervezte a Kapisztrán Szimfonikus Zenekart. A tagok jelentős hányadát képezték az Állami Hangversenyzenekar és a Magyar Rádió Zenekarának tagjai, valamint más, magas szinten játszó, az egyházi zenéért lelkesedő amatőr muzsikuskok. Így már biztosítva volt, hogy az egyházzene következő korszakainak nagy alkotásai is megszólalhasanak, miséket és oratóriumokat tűzhessenek műsorra.

Az oratorikus művek szólólistákat is igényeltek. A karmester szeretetreméltó egyénisége, zenei felkészültsége, sugárzó hite a kor legnagyobb éne-

keseit, az Operaház szólistáit vonzotta az oratóriumok szóló szerepére — akik nem törődtek az-
zal, hogy a proletárdiktatúra nem nézi jó szem-
mel tevékenységüket.

Bár némelyik kritikusa felhördült a zeneművés-
zet csúcásáról választott alkotások hallatán, az idő
öt igazolta. Még a zenekar megalakulásának évé-
ben sor került az első nagy fellépésre, Bach: *106. kan-
táta* (*Gottes Zeit — Actus tragicus*) bemutatásával.

Nemcsak a Margit körúti ferenceseknél szere-
peltek, a Mátyás-templomba is gyakran kaptak
meghívást, és a következő években már más
templomokba, sőt, hangversenytermekbe is elju-
tottak. 1947. október 19-én volt a kórus első fel-
lépése a Rádióban. Műsorukat az akkori I. csa-
tornán közvetítették. A Magyar Rádió a Kapisztrán
Együttest olyan nagy becsben tartotta, hogy a stú-
dióban külföldi rádióadóknak is (Párizs, London,
Zürich) készítették felvételét.

1948 tavaszán öt estéből álló bérletes hangver-
senysorozatot szerveztek a budai Ferences Temp-
lomban, és ez év szeptemberében sor került az első
Zeneakadémiai hangversenyre. A Kapisztrán Kó-
russal és Zenekarral a *Messiást* mutatták be a Nagy-
teremben.⁷ Alajos atya a szöveget maga fordítot-
ta magyar nyelvre, hogy segítse a betanulás
tempóját. Ekkor már nem maradt el a kritikusok
dicsérő szava sem. Kiemelték a karmester buz-
galmát, lelkesedését, szervezőképességét, a kórus és
zenekar munkáját, és sikerről számoltak be. A nem-
zet leghíresebb koncerttermében ezután már éven-
te többször adtak oratórium hangversenyt.

Miközben az állam egyre fenyegetőbbé vált az
egyház iránt (a hercegprímást 1948. december 26-
án tartóztatták le), az együttes és karmestere egy-
re nagyobb feladatokat vállalt. Ő csak az egyház-
zenei munkára koncentrált. 1948. szeptember
25-én magyarországi bemutatóra vállalkoztak,
Stravinsky: *Mise (Mass)* című művét tűzték mű-
sorukra. Említést érdemel, hogy a mű akkor
csupán fél éves volt (a befejezés dátuma: 1948.
március 15.), és a magyarországi bemutató a ne-
gyedikként állt a sorban New York, London és Mi-
lánó után. A szokatlan zenei nyelvezet nagy fel-
adat volt az előadóknak, de egy hónap alatt
megbirkóztak vele. A karmester alaposságát igazo-
lja, hogy Ansermethez,⁸ az ősbemutató kar-
mesteréhez fordult levélben tanácsokért. A nagy-
hírű karmester készséggel válaszolt magyar
kollégája kérdéseire. Nagy bátorságot igényelt
1948-ban, a Zeneakadémia nagytermében, feren-
ces öltözetben misét vezényelni, melynek kom-
ponistája Stravinsky. Az előadói apparátus min-
den tagja⁹ vállalta az ütközést a politikával.
Kritikusai „*prometheuszi tett*”-ről írtak. A főpróbán
tolongtak a zenekritikusok, köztük a híres kar-
mesterrel, Otto Klempererrel.¹⁰ Az előadáson

orkánszerű taps és ismételtetés fejezte ki a kö-
zönség tetszését. Az újságcritikák is elismeréssel
szóltak az előadásról.

1949-ben — miközben folytak a koncepciók pe-
rek — ő együtteseinek továbbfejlesztését ter-
vezte. Bár az állam különös kegyetlenséggel for-
dult az ifjúsággal foglalkozó papok ellen, hogy a
vegyeskarban utánpótlás ne legyen gondja, és
színesítse a templomi zene világát, létrehozta a
Kapisztrán Gyermekkart. Ezzel olyan szándéka
is volt, hogy ébren tartsa az egyházi zene nagy ha-
gyományait, és teret biztosítson az ifjúság ke-
resztény szellemben történő nevelésének a nehéz
esztendőkből. A kórustagok életkora hat év és a
serdülőkor közt volt. Akik a gyermekkari próbá-
kat hallották, pszichológusokat megszegyenítő
emberismeretről és önfeláldozásról szóltak. Cso-
dálatos pedagógiai tehetségével vonzotta maga
köré a fiatalokat épp úgy, mint a felnőtteket.

A teljesebb portréhoz papi szolgálatát is meg
kell említeni. „*Nem volt papos egyházi, gyűlölte a
formaságokat, nem ismerte a rutinizott pátosz hang-
ját. Csendes, de mindig meggyőző volt a hangja. Min-
denki csodálta higgadt józanságát...*” — így össze-
gezte gondolatait Alajos atyáról Végvári Vazul,¹¹
a ferences paptárs. A hívekben rendkívül össze-
fogott homília emléke maradt meg. Mondani-
valóját tömören adta elő. Gondos készüléssel je-
lezte, beleélve magát a hétköznapi ember
lelkivilágába, gondolataiba, nehézségeibe. Hallatlan
színes egyénisége ezen a téren is megnyilvánult.

Igazi krisztusi ferences pap volt. „*A magát Is-
ten tenyerén tudó ember mélységes szeretete és nyu-
galma*” sugárzott belőle — írta egyik tanítványa.
A magas, barna, sovány, szemüveges, mosolygó
pap bensőséges, jó humorú bemonodásait nemcsak
az együttesek, a hívek is kedvelték. Aszkéta
külsője, lánglelkű, villámló tekintete mellett fel-
tűnt végtelen szerénysége, egyszerűsége, mély
embersége. Mindig ferences derűt sugárzott. Hi-
tével sokak tiszteletét váltotta ki. Szuggesztív ere-
je folytán hallgatója rögtön hatása alá került.

Az egyházüldözés egyre fenyegetőbbé vált.
A zeneakadémiai és rádiószereplési lehetőségek
megszűntek. Ő is hamarosan az áldozatok közé
került. 1951. május 24-én az Államvédelmi Ható-
ság Csontos Oszkár¹² rendtársával együtt letar-
tóztatta. Először az Andrássy út 60. volt fogva tar-
tásának helye, majd ítélet nélkül Kistarcsára, az
internálótáborba vitték. Szabadulása után derült
ki, a ferencesek szerteágazó kapcsolata révén meg-
tudta, hogy Mindszenty József hercegprímás után
az államvédelmi Grósz József kalocsai érsek letar-
tóztatását tervezi. Elvették a hírt az érseknek,
hogy az események ne érének váratlanul. Az ÁVO
a két ferencesből szerette volna „kiverni”, hogy kik-
től kapták az információt. Ők azonban hallgattak.

A verések, kínzások következménye az lett, hogy Csontos Oszkár élete végéig sánta volt, Alajos atya pedig idejekorán tért az Úrhoz.

1951. december 20-án szabadult Kistarcsáról, a Sztálin születésnapját megelőző napon. Az amnesztiát közelinek vélt halála miatt kapta — a rabság, a kínzások annyira megviselték, hogy fogvatartói már attól tartottak, hogy bent hal meg. 1952 februárjától az Állami Egyháziügyi Hivatal törölte a ferences rendből. Mint civil egyén, a templom karnagya és orgonistája vezethette csoportjait. Szereplési lehetőséget csak a templomok kínáltak, főleg a Margit körüli Ferences Templom és a budapesti Belvárosi Főplébánia Templom.

A Kapisztrán Gyermekzenekar megszervezése 1955-ig váratott magára. Az együttes összeállításából látszik, hogy egy kis szimfonikus zenekar volt a célja, részben a gyermekkórus zenekari kíséretét biztosítva, másrészt az utánpótlás nevelését megoldva. A gyermek együttesek egykori szereplői közül több kiváló művész került ki, köztük Bolberitz Tamás, Czidra László, Éder György, Párkányi István.

1955-ben XII. Piusz pápa bullát adott ki, melyben Kapisztrán Szent Jánosról emlékezett meg halálának (1456. október 23.) 500. évfordulójához közeledve. Őszentsége e dokumentumban főként a ferenceseket kérte a méltó megemlékezésre. Alajos atya Kapisztrán Szent Jánoshoz való vonzódása régi keletű. Láthattuk, hogy négy együttese mind-egyikének — a felnőtt és gyermek énekar, a felnőtt és gyermek zenekar — névadójául őt választotta. Érezhette, hogy a felhívásra reagálni kell.

Alajos atya, aki eddig karmesteri tevékenysége mellett kórusműveket komponált, most egészen nagyméretű zenemű megírásához látott — az oratórium műfajt választotta, *Nándorfehérvár 1456* címmel. A mű szövegét Radó Polikárp¹³ verseiből és korabeli krónikák szövegéből állította össze. A Händel előtti kétszakaszos oratórium-formában született meg darabja. Alajos atyát addig mint karnagyot, karmestert említették méltatói. E mű megírásától, 1956-tól zeneszerzői tevékenységét is jegyzik.

1956 tavaszán — ahogy a kor szabályai megkövetelték — benyújtotta művét az Állami Egyháziügyi Hivatalhoz. A bemutatáshoz — mint arra számítani lehetett — nem kapott jóváhagyást. Kéthavi huzavona után, bizonyos kompromisszumok árán mégis megszületett az engedély. A forradalom előestéjén, 1956. október 22-én került sor az ősbemutatóra¹⁴ a Belvárosi Főplébánia Templomban, mely zsúfolásig megtelt. Az '56-os forradalom előestéjén megszólaló darab az események nyitányává vált. A forradalmat követő megtorlások idején nem kerülhette el az elmarasztalást. Célzatosnak vélték a dátumot, de az is

elképzelhető, hogy milyen hatása lehetett a forradalom megtorlóira Radó Polikárp alábbi versszaka: „Zászlódat követjük tűzön vízen át, Elűzzük végre oszmánok hadát” — amikor másnap a tömegek azt kiáltották: „Ruszkik haza!”

Alajos atya naplójából tudjuk, hogy a *Hálaének* első hangjainál a közönség felállt, és innen állva hallgatta végig a művet. A siker láttán további terveket szőtt. Újabb oratóriumot szeretett volna írni, ezúttal Jézus életéről. Szövegírónak Sík Sándort kívánta megnyerni. Úgy látta, hogy a zenei érdeklődés eddig inkább a gyermek és a kereszthen szenvedő Jézus felé fordult. Ő Megváltónk életének más mozzanatait akarta feldolgozni.

Bár az eredeti terv nem ez lehetett, a Megváltó életéhez kapcsolódó mű megszületett. A *Kánai menyegző* című kantatáját a gyermek együttese számára írta. Népi játéknak is értelmezhetnénk. Bemutatójára 1958. április 27-én került sor a Kapisztrán Gyermekkórus és Gyermekzenekar előadásában a szerző vezényletével. A közismert bibliai témával a magyar vallásos néphagyományt élesztette újjá, Kodály hangját továbbfejlesztve. A magyar népzenevel való kapcsolatát személyes élmények is táplálták, melyek származhattak gyermekkori emlékekből is és felnőttkori népzene gyűjtésből is. Népzenekutatót a szülőföld környékén, Bács-Kiskun megyében és a Csongrád megyei Mindszent környékén végzett. A *Kánai menyegző* zenei anyaga az utóbbi területen talált népdalok feldolgozásából áll.

Kapisztrán, a nagy franciskánus előd iránti tisztelet tovább foglalkoztatta. 1959-ben írta a *Kapisztrán misét*. A bemutatóra még abban az évben került. A mise sokat átvett a *Nándorfehérvár 1456* oratóriumból, ami természetesen, hiszen ott is a fő alak — Hunyadi János mellett — a nagy ferences volt, és az oratórium egyik fontos részlete a Kapisztrán által mondott mise.

Tamás Alajos 1959-től a budapesti Központi Hittudományi Akadémia énektanára lett. Már jó ideje nem hordhatta a ferencesek ruháját. A kispapok közt nagyogóan vasalt világos öltönyben, kikeményített fehér ingben, nyakkendőben jelent meg. Sokan nem is gondolták, hogy szerzetespap. Tanítványai rajongással szerették. Míg a többi tanárukat hivatalosan, a házirendnek megfelelően szólították, ő „Lojzi bácsi” volt, aki keresztnéven szólította a tanítványokat.

A tanítással egy időben nagy erővel komponált. Mint zeneszerző, szinte évenként jelentkezett egy-egy nagyobb szabású, oratorikus művel. 1961 a *Lacrimae Petri (Péter könnyei)* kantátáé éve. A szerző szándéka, hogy tükröt tartson a „megtagadónak”, a „felszabadulás” utáni árulóknak. Magyar Ferenc¹⁵ rimóci gyűjtése alapján került Alajos atyához a szöveg, mely a 18. század végén elterjedt

vallásos népi ájtatóságot örökölte meg. Cenzorai megértették a célzást. A mű minden részét megvizsgálva megcsonkították. A bemutató 1961. március 26-án volt. Valószínű, hogy rövid élete akadályozta meg abban, hogy elkészítsen egy népi dallamhagyományra épülő passiót is.

Egy év sem telt el a kantáta bemutatója után, 1962. január 21-én az *Órangyal mise* került a közönség elé. A mű gyermekkora és gyermekzenekarra íródott, az ordinárium hivatalos latin szövegére, a hagyományos misetételekből felépítve. A műben Puccini hatása érződik, ennek oka lehet, hogy a komponálás idejére esett a Kapisztrán Kórus fennállásának 15. évfordulója, amit Puccini: *Messa di Gloria* hazai bemutatójával ünnepelt az együttes. Említésre méltó, hogy az elsősorban operakomponistaként ismert szerző művének magyarországi megszólalása világszerte ritkaságnak számított, addig még lemezfelvétel sem készült róla.

Az 1962-ben összeült II. Vatikáni zsinat programjában szerepelt az anyanyelvi misézés. Alajos atya ilyen jellegű műve, a *Missa populi – Népmise* már ez előtt elkészült. A közönség 1961. december 21-én hallhatta először. Az Ecclesia Kiadó megbízásából a Zeneműkiadó Vállalat a zsinat kezdő évében már közreadta. A szerző a komponálást két nyelven végezte, latinul és magyarul, hogy a mise mindkét nyelven énekelhető legyen. Az addig latinul énekelt szöveget ő fordította magyarra. Munkáját Radó Polikárp, a liturgia nagy tudósa liturgikus célra is megfelelőnek találta. A művet több letétben készítette el: népénekes formában, orgonakísérettel, és különböző összeállítású énekkarok számára is.

Alajos atya nem csak az állandó részeket dolgozta fel, így lett miséje tizenkét tételes. Célja volt, hogy a mű eleget tegyen a liturgia elvárásainak, sajátos népi hangvételű is legyen, és fontos szempont volt a jól énekelhetőség is. Egyes motívumainak dallama tiszta pentaton hangnemű.

Figyelmét nem kerültek el az egyházzene legújabb törekvései. 1964-ben az Egyesült Államokba utazott. Ezen az úton találkozott a *Missa Luba*, néger spirituálék dallamára épülő misével. Felvételeket hozott erről az új nyelvezetű műről, melyeket felhasznált itthon a tanításban, és újabb kompozíciója ennek hatása alatt született. Tanítványai megdöbbenve, de fokozott érdeklődéssel hallgatták az amerikai egyházzenei újítást. Évekkel később is örömmel újságolták, hogy ezt az egyházzenei irányzatot Lojzi bácsi mutatta be számukra, vele hallották először a *Missa Luba* felvételét.

A zsinat munkája még folyamatban volt, amikor a *Constitutio de Sacra Liturgia* promulgációja alapján Magyarországon már megalakult az Országos Egyházzenei Bizottság. Az alakuló gyűlés úgy döntött, hogy a ferencesek részéről Tamás

Alajost hívja tagjai sorába. A rend előjárója hozzájárult a döntéshez, így Shvoy Lajos,¹⁶ a Bizottság püspök-elnöke 1964 decemberében kinevezte a tagok sorába. A következő évben újabb misével demonstrálta, hogy miként látja az egyházzenei reformtörekvések útját.

A *Missa Juventutis*, vagyis az *Ifjúság miséje* gyermek együttes számára készült. Ősbemutatóján, mely 1964. május 10-én volt, a Kapisztrán gyermek együttesek működtek közre: a gyermekkórus és a gyermekzenekar. Debrecenben a Svetits Katolikus Leánynevelő Intézet vitte közönség elé a következő évben. 1966-ban a New Brunswick-Rutgers/Douglass Egyetem női kórusa karácsonyi koncertjén énekelte Végvári Vazul angol fordításában. Az utóbbiról készült felvétel mintegy kétszáz rádió adásában volt hallható. A szalagot Alajos atya már súlyos betegen hallgathatta meg.

Míg külföldön egyértelmű tetszéssel fogadták a művet, nálunk vegyes érzelmekről szólnak a bemutatókra való visszaemlékezések. Voltak, akik a templomhoz nem tartották méltónak ezt a hangvételt, míg mások elragadtatással fogadták. Az amerikai zenekritikusok véleménye szerint ebben a táncos ritmúsú misében a gyermeki lelket tökéletesen ismerő szerző-pedagógus egyben önmagát is bemutatja. Az ötletes hangszerelés sikeresen hangolja össze a klasszikus hangszereket a népi tamburával és gyermeki dobolással.

1965-ben a milánói Scala operapályázatot hirdetett. Egy amerikai ismerőse, Kannás Alajos¹⁷ biztatására — aki a szöveggönyv írását vállalta — elhatározta, hogy részt vesz a pályázaton. A *Nándorfehérvár 1456* és a *Kapisztrán mise* után harmadszor nyúlt a Kapisztrán témához. Hatalmas buzgalommal látott a *Kapisztrán opera* megkomponálásához. Kannás Alajos meghívta magához Los Angelesbe, hogy a munkát nála, nyugodt körülmények közt végezhesse. A barátok aggodalommal figyelték a nagy vállalkozást. A mű időben elkészült, leadta a pályázatra, viszont a kiírók nem adtak ki díjat.

Amerikában hiányzott Márta unokahúgának gondos, szerető keze. Az alkotómunka felőrölte utolsó erejét. Hazatértekor látszott rajta a megtertség. Betegsége felerősödött. A tüdőklínika, az Országos Traumatológiai Intézet és az Országos Onkológiai Intézet próbálkozott gyógyításával. Betegsége, a tüdő- és pajzsmirigyrák egyre jobban elhatalmasodott rajta. Operációra került sor. Az addig friss, lendületes ember nehezen vette a levegőt, beszéde halk, töredezett lett. A tanításról le kellett mondania.

1966-ban még néhány szép élményben lehetett része: az év végén Kodály Zoltán *Magyar miséjének* ősbemutatóját vezényelte (énekszólamát a *Hozsanna* imakönyvek utolsó oldalai tartalmazzák).

A bemutató hallgatója volt Kodály Zoltánné Péczeli Sarolta is. A Kapisztrán kórusal külföldi szereplések lehetősége merült fel.

Betegsége — amit sokan a kínzások következményének, börtönörökségnek tartottak — egyre fokozódott, mígnem korai halálát okozta. 1967. augusztus 29-én halt meg — szeptember 18-án lett volna 52 éves. Akkor a Farkasréti temetőben kapott nyughelyet, csak 1989-től kerülhetett a budai ferencesek altemplomába.

Jelmondatát — mely gyászjelentésének felirata lett — így fogalmazta meg:

Életünk vezetője ez a három:

Hít, Remény, és Szeretet a nagyvilágon.

Erős hitben, reménységben, szeretetben

Kössünk össze minden embert!

BALÁS ENDRE

¹Párkai István karnagy, érdemes művész, professor emeritus — Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem.

²Tamás János Alajos (1858–1932) OFM, a Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences Rendtartomány, a Kapisztrán provincia újjászervezője, atyja, első tartományfőnöke 1896 és 1932 között, kisebb megszakításokkal.

³Agócsy László (1906–1993) 1926-tól pécsi kántor és különböző iskolatípusok tanára. A „Kodály-módszer” terjesztésének harcosa. Az általa összeállított szolfézs példatárak generációkat vezettek a kottaolvasáshoz.

⁴Harmat Artúr (1885–1962) katolikus egyházi zeneszerző, karnagy, a Zeneakadémia tanára. A *Szent vagy, Uram!* orgonakönyv szerkesztője Sík Sándorral.

⁵Bárdos Lajos (1899–1986) zeneszerző, karnagy, ze-

netudós. 1928 és 1949 között a Zeneakadémián az egyházzenei tanszakon tanított, a tanszak megszűnéséig. 1951-től ugyanott a zeneelmélet tanára.

⁶Dr. Tátrai Gyula József (1914–1975) OFM, a Kapisztrán Szent János templom plébánosa, 1969-től Mindzsenty bíboros gyóntatója volt.

⁷A szólisták: Farkas Ilonka, Máthé Jolán, Rösler Endre, Littassy György voltak, Gergely Ferenc orgonált.

⁸Ernest Ansermet (1883–1969) világjáró svájci karmester, több Stravinsky-mű bemutatójának karmestere.

⁹A szólisták: Farkas Ilonka, Máthé Jolán, Rösler Endre, Bornemissza Pál.

¹⁰Otto Klemperer német karmester és zeneszerző (1885–1973) 1947 és 1950 között a budapesti Operaház vezető karmestere volt.

¹¹Végvári László Vazul (1929–2011) OFM, 1956-os forradalmár pap, cserkészvezető író, költő.

¹²Csontos Béla Oszkár (1916–1975) OFM, az iparos ifjúság hitoktatója, népszónok, házfőnök, rendi tanácsos.

¹³Radó Polikárp János (1899–1974) OSB, egyetemi tanár, könyvtörténész, liturgiátörténész, a liturgikus mozgalom egyik apostola.

¹⁴A szólisták: Czanic Zsófia, Tiszay Magda, Tarnay Gyula, Jámbor László, Tóth Lajos, Bozsai Imre, Littassy György, Kelemen Zoltán. Tárogató: Varga Béla.

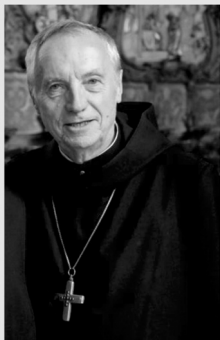
¹⁵Magyar Ferenc (1809–1884) római katolikus pap, egyházi író.

¹⁶Shvoy Lajos (1879–1968) 1947-től pápai trónálló, 1927-től Székesfehérvár püspöke. A kommunisták egyházüldözése alatt börtönbe került.

¹⁷Kannás Alajos (1926–1999) pszichológus, író, költő. Az Egyesült Államokban, a pomonai közkórház pszichológusa volt.

A VIGILIA KIADÓ AJÁNLATA

NOTKER WOLF OSB

Ne nyugtalankodjék a szívetek!
Hogyan élhetünk teljes életet?

NOTKER WOLF

Ne nyugtalankodjék a szívetek!

Hogyan élhetünk teljes életet?

Notker Wolf a bencés rend legfőbb vezetője, prímásapátja igen sokoldalú egyéniség: gondolkodása, életstílusa mélyen benne gyökerezik a bencés lelkiségben, másfelől viszont a rend vezetőjeként szinte folyamatosan utazik szerte a világban, hogy fölkeresse a rendnek a világ szinte minden pontján megtalálható kolostorait. Könyve a szerzetesélet példájából kiindulva kínál tanácsokat a kiegyensúlyozottabb, boldogabb élethez, időnk helyes beosztásához, az élettal együtt járó konfliktusok elkerüléséhez vagy kezeléséhez.

Ára: 2.800 Ft